

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

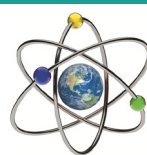
No9(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 584 sahifa,
2-sentyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik ahamiyati	10
<i>Maxmudova Fotima Shamshidinovna, Murodjonova Shahzoda Elyor qizi</i>	
Turli tayyorgarlik darajasidagi nemis tili talabalarining kommunikativ kompetensiyasini differensial mashqlar orqali takomillashtirish	15
<i>Nafisaxon Nuriddinova Tolib qizi</i>	
Boshlang'ich sinf tabiiy fanlar ta'limida STEAM yondashuvining ilmiy-nazariy asoslari	19
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, G'ulomova Maryam Baxrom qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida yosh professor-o'qituvchilarning kasbiy moslashuvini mentorlik asosida boshqarish mexanizmlarini takomillashtirishning mazmuni	23
<i>Boybekova Farog'at Iskandarovna</i>	
Developing Prospective English Teachers' Pragmatic Interactional Competence Through a Hybrid Pedagogical Discourse Model.....	27
<i>Makhliyo Safarova</i>	
Boshlang'ich sinflarda topishmoqlarni o'rgatish metodikasi	33
<i>Pirmatova Ozodaxon Saparboyevna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida individual yondashuv orqali talabalarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish ...	37
<i>Nurova Malika Abdusairovna</i>	
Informatika fanini o'qitishda o'quvchilarning media savodxonligini summativ baholash metodikasi	41
<i>Qodirova Dilnoza Abdusalim qizi</i>	
O'quv materiallarini tanlash va moslashtirishda kompetensiyaviy yondashuvning amaliy shakl, usul va vositalari	46
<i>Xabibullayeva Shoir Shukurillayevna</i>	
Autodesk 3ds Max muhitida maxscript asosida pluginlar yaratish texnologiyasi va ularning samaradorligini qiyosiy tahlil qilish.....	50
<i>Nizomov Sunnatilla Egamberdi o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirish usullari va texnologiyalari.....	56
<i>Turdimuratov Baxtiyor Kurbonovich</i>	
Taekvondochilarda musobaqaoldi yuklamalarni me'yorlash.....	61
<i>Nasilloev Akobir Murodjon o'g'li</i>	
Globallashtirish sharoitida turkiy davlatlar yoshlarida yot g'oyalarga qarshi mafkuraviy immunitetni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari	66
<i>Nazarova Dilfuza Xolmirzo qizi</i>	
Dual ta'limda bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda fan dasturlari va pedagogik amaliyot mazmunini sinxronlashtirishning didaktik mexanizmi	71
<i>Umurov Zarif Latifboyevich</i>	
Система подготовки учащейся молодежи в Узбекистане к военной службе и современные организационно-правовые основы	76
<i>Садыков Рустам Музафарович</i>	
Эпоха искусственного интеллекта и цифровизации как фактор трансформации высшего образования.....	81
<i>Сабирова Шахноза Шавкатовна, Саидова Шоира Шагиясовна</i>	
O'quvchilarning lirik asarni anglash va talqin qilish ko'nikmalarini rivojlantirishning innovatsion metodlari...	85
<i>Kadirova Mashhura Nasirovna</i>	
Talaba xotin-qizlarda milliy harakatli o'yinlar orqali harakat faoliyatini tushunish va bajarish ko'nikmalarini nazorat qilish hamda ularning sog'lom turmush tarzini shakllantirishdagi ahamiyati (eshitish analizatori cheklangan talaba qizlar misolida).....	90
<i>Turg'unova Dilnura Mamanazar qizi</i>	

Sport zallarida ultrabinafsha nurlanishdan foydalanish texnologiyasini sport fiziologiyasi va psixofiziologik mezonlar asosida baholash	96
Nazarov Sobir Usmonovich	
O'smirlarda axborot olish madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	103
Abdulxamidova Moxigul Bobirjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnli masalalarni yechishga o'rgatishda yangi avlod darsliklaridan foydalanishning didaktik imkoniyatlari	107
Zebo Qodirbekova	
5–6 yoshdagi bolalarda refleksiv faoliyat elementlarini shakllantirish usullari	111
Karshiyeva Shahnoza Turakulovna	
O'quvchilar fuqarolik mas'uliyatini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari.....	115
Tukhtabayeva Durdona Tulkunovna	
Xulq-atvor madaniyatini shakllantirishda art-terapiya va musiqaterapiyaning pedagogik imkoniyatlari (katta guruh tarbiyalanuvchilari misolida).....	120
Umaraliyeva Xadichaxon Xusanjon qizi	
Badiiy kulolchilik ta'limida "puzirok" sirlash texnologiyasining badiiy-estetik va metodik imkoniyatlari.....	126
Madumarova Zuhraxon Rashidjon qizi	
Autentik materiallar yordamida xorijiy til yo'nalishi talabalarining ingliz tilidan tinglab tushunish kompetentligini rivojlantirish omillari	131
Bobonazarova Fazilat Pardaboyevna	
Jadid maktablaridagi pedagogik g'oyalari asosida ta'lim jarayonini tashkil etishning ilmiy-metadologik asoslari	135
Fozilov Rustambek Shokirjonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida raqamli immunitetni shakllantirishning nazariy-metodik asoslari.....	139
Ikromova Mahbuba Vali qizi	
PISA xalqaro tadqiqoti natijalarining inson kapitali va iqtisodiy rivojlanishni prognozlash metodikasiga ta'siri	143
Laziz Xo'jaqulov	
Oliy ta'lim muassasasi imidjini shakllantiruvchi ijtimoiy-psixologik omillar: tizimli tahlil va empirik yondashuv	152
Mirashirova Nargiza Anvarovna	
Magistrlarni kasbiy faoliyatga yo'naltirish va tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari.....	156
Nazarov Bahodir Mo'minovich	
Pedagogik diskurs ssenariylarini loyihalash texnologiyasi	159
Ochilova Nilufar Ulmasovna	
Jismoniy tarbiya mashg'ulotlarida sog'lomlashtiruvchi texnologiyalardan foydalanish orqali o'quvchilarning jismoniy holatini optimallashtirish	163
Saidmurodov Hojiakbar Salim o'g'li	
Predictive Ai For Personalized Second Language Learning: Developing a Digital Model to Predict Learner Difficulties And Optimize Language Instruction.....	170
Shoxiniso Yusupova	
Real pedagogik vaziyatlar asosida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash.....	176
Sunnatov Zafar Ubaydullayevich	
Talabalarda aksiologik yondashuvlar asosida axloqiy munosabatni rivojlantirishning pedagogik asoslari....	181
To'rayeva Barno O'ktamovna	
Human–AI Collaborative Language Learning: Developing a Framework for Effective Interaction Between Language Learners, Teachers, and Generative AI	186
Tolibova Raykhonabonu	
Funksional, tabiiy-ilmiy va biologik savodxonlik imkoniyatlarining konseptual o'zaro bog'liqligi.....	191
Umaraliyeva Mamura Tashxodjayevna	
Talabalarda emotsional intellektni rivojlantirishning psixologik kontsepsiyasi	199
Xamrayeva Aziza Farhadovna	

Содержание и условия развития физической компетентности у студентов.....	202
<i>Джабборовна Севара Асрокул кизи</i>	
Современная дидактика высшего образования в условиях инновационной трансформации	207
<i>Сабинова Шахноза Шавкатовна</i>	
Sun'iy intellekt asosida ta'lim mazmuni, metodlari va ta'lim resurslarini individuallashtirish	212
<i>Mamadaliyeva Mumtozbeim Otabek qizi</i>	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari va metodik asoslari.....	217
<i>Dilfuza A. Jo'rayeva</i>	
A Multilayer Model for Assessing English Speaking Competence Among Students in Grades 7–9	222
<i>Mo'minxo'jayev Abrorxo'ja Muksumxodjayevich</i>	
Oilaviy munosabatlarning buzilishining psixologik xarakteristikasi	229
<i>Butayeva Nodira Xudayarovna</i>	
O'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishda pedagoglarning fasilitativ faoliyatini takomillashtirishning pedagogik mexanizmlari	233
<i>Asadova Maxliyo Shuxratovna</i>	
Sport sohasi mutaxassislarini tayyorlashda raqamli texnologiyalarning nazariy asoslarini o'qitish masalalari	237
<i>Nuriddinov Asliddin Husniddin o'g'li</i>	
Raqamli jamiyat sharoitida mediatsiya institutini rivojlantirish istiqbollari	242
<i>Abdullayev Bahodir Ahmedovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbar va mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini uzluksiz rivojlantirish tizimini takomillashtirish	247
<i>Yuldasheva Feruza Rustamjon qizi</i>	
Moddalarni metall korroziyasi ingibitorlari sifatida o'rganish.....	251
<i>Yusupova Mahliyo Azamatovna</i>	
Микробуллинг в подростковой среде как фактор формирования психологической травматизации	257
<i>Холдарова Индира Абдукаримовна</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda chet tili vositasida tolerantlikni shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari.....	262
<i>Adilbayeva Gulsaya Erkin qizi</i>	
Ijtimoiy-iqtisodiy qaramlikning jahon tajribasida o'rganilishi va uni bartaraf etishning psixologik mexanizmlari.....	266
<i>Sadullayeva Jamilaxon Ibodilla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalarning didaktik imkoniyatlari.....	270
<i>Abduqaxxarova Oyjahon Sultonboy qizi</i>	
Qariyalar uyi va uzoq muddatli parvarish muassasalarida psixologik xizmatning o'ziga xos xususiyatlari ...	275
<i>Djumanazarov Yokubjon Turg'unbayevich</i>	
Ta'lim muassasalarida intellektual raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etishning samaradorlik modeli	280
<i>Ernazarov Zohid Nazarovich</i>	
Integrative use of POA and SCAMPER Technologies in English Language Education: Opportunities for Developing Prospective Teachers' Creative-Communicative Activity	288
<i>Ibragimova Gulruh Rustam qizi</i>	
O'qituvchi faoliyatini kompetensiyaviy baholash indikatorlarini takomillashtirish.....	292
<i>Jumakulova Mavludaxon Xosilovna</i>	
Teacher Roles and Student-Centered Learning in Uzbekistan: Lessons from Finland, Japan, and South Korea	301
<i>Sheralievna Aziza</i>	
Профессиональное выгорание воспитателей ДОО.....	306
<i>Ширбачеева Гульчехра Шакировна</i>	
Эмоциональное благополучие первоклассников как фундамент психологического здоровья детей ..	310
<i>Ширбачеева Гульчехра Шакировна, Зарипова Екатерина Владимировна</i>	

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilari kreativligini rivojlantirishning nazariy asoslari	314
Sheraliyeva Anora Ergasheva	
Innovatsion ta'lim muhitida kasbiy mobil mutaxassis tayyorlashning pedagogik-psixologik omillari	317
Ismadiyrov Abdug'affor Abdujabborovich	
O'zbek dostonchiligining rivojlanish tarixi	323
Sariyev Himoyat Matchonboyevich	
Linguopragmatic Features of English Digital Discourse on Social Media in the Age Of AI	326
Davurova Gulkhayo Ibrokhim qizi	
Oliy ta'limda bo'lajak pedagoglarning didaktik-loyihalash kompetentligini rivojlantirishning pedagogik mohiyati.....	331
Asqarova Mashrabxon Orifjon qizi	
Davlat sektorida meritga asoslangan hrm amaliyotlari ishga qabul qilishdan integratsiyalashgan HR tizimigacha	336
Maxmudov Asqarali	
Oliy ta'lim tizimida talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etishning pedagogik xususiyatlari.....	345
Rustamova Gavhar G'ayrat qizi	
Development of Prognostic-Reflexive Competence of Future Teachers	348
Tojiboyeva Orzigul Marifjon qizi	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishda interfaol metodlardan foydalanish.....	352
Jalilov Muhammadali Abdumutalibovich	
Oliy ta'limda modulli o'qitish texnologiyasini loyihalashtirish va tatbiq etishning umumpedagogik asoslari (musiqqa ta'limi misolida)	360
Qabulova Sayyora Odilboy qizi	
Lifelong Learning konsepsiyasi asosida uzluksiz ta'limni takomillashtirishning pedagogik asoslari	365
Qurbonova Nigina Boboxo'jayevna	
Oliy ta'limni xalqarolashtirish sharoitida ingliz tili ta'limi mazmunini takomillashtirishning pedagogik asoslari.....	370
Urazbayeva Dilnoza Ruzimbayevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining universal ta'limiy faoliyatlarini rivojlantirish mexanizmlari	374
Abdullayev A'zimjon Abduvali o'g'li, D. Sh. Mukhiddinova	
Boshlang'ich ta'limda xatodan o'rganish madaniyatini shakllantirish	379
Bakiyeva Muxabbatxon Kamaliddinovna	
Sun'iy intellekt vositalari bilan ishlashda o'quvchilarning kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	382
Rafiqova Sanobar Mansurjon qizi	
O'smirlarda kiberqurbonlikka moyillik va unga aloqador psixologik ko'rsatkichlar: tanlanma tavsifi va taqsimot xususiyatlarining tahlili	386
Amonxonova Yanglishxon Abduazizxon qizi	
Talabalarning o'zini-o'zi boshqarish kompetensiyasini rivojlantirish: psixologik model va eksperimental intervensiya.....	391
Temirov Abror Orif o'g'li	
"Umumiy mikrobiologiya" fanini o'qitishda tamoyillilik va kreativ yondashuvning o'рни	399
Abdunazarova Zulayxo Sharifqulovna	
Aviatsiya talabalarining kommunikativ kompetensiyasining tarkibiy komponentlari va ularni baholash mezonlari.....	405
Ergashaliyeva Dilshoda Baxromjon qizi	
Ta'lim boshqaruvi menejerlari kompetensiyalarini rivojlantirishda xalqaro tajribadan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish.....	408
Nilufar Yuldasheva Abdullayevna	
Talabalarning ingliz tili akademik yozuvida mualliflik subyektligini rivojlantirish strategiyalari	419
Samatova Malika Ismatullayevna	

Oyoqquduq fosforitlari asosida nam saqlovchi kompozit mineral o'g'itlar olish texnologiyasi	424
<i>Raxmatullayeva Laylo Baxtiyor qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning xavfsiz raqamli xulq-atvorini rivojlantirish: xavflarga asoslangan adaptiv metodika va ko'p manbali dalillar asosidagi monitoring	428
<i>Dadanur Shukurov</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish: milliy va xorijiy dissertatsiya tadqiqotlarining qiyosiy tahlili	433
<i>Dehqonboyev Muhammad To'liqin o'g'li</i>	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalarining didaktik imkoniyatlari va ularni pedagogik integratsiyalash modeli.....	438
<i>Jasurbek Mamajonov</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy-ijodiy qobiliyatini rivojlantirishning samarali metodlari	444
<i>M. E. Sulaymonova</i>	
Janubiy Koreyada talabalarning axborot bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantirishga oid tajribalar	450
<i>Muxtorova Dिल्фуза Maxmudjon qizi</i>	
Bo'lg'usi veterinar mutaxassislarda tadqiqotchilik kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik modeli: shakl, metod va vositalar tizimi.....	454
<i>Narziyeva Nargiza Norkuziyevna</i>	
Prezident maktablarida loyihaga asoslangan o'qitish metodlarini qo'llash shakllari va usullari	458
<i>Rustamova Rushona Baxramjonovna</i>	
Informatika fanidan o'quvchilarning tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish	466
<i>Ulug'muradova Laziza Do'stqul qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy-protsessual tafakkurini integrativ-kognitiv topshiriqlar vositasida rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	471
<i>Xudayberganov Shuhrat Shavkat o'g'li, Maxmudova Kumushoy Jamol qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda chet el adiblari ijodini o'rgatishda interfaol ta'lim imkoniyatlari	477
<i>Murodova Dilshoda Kamol qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida yosh professor-o'qituvchilarning kasbiy moslashuvini mentorlik asosida boshqarish mexanizmlari.....	482
<i>Bozbekova Farog'at Iskandarovna</i>	
Tozabog'yop madaniyati aholisining dafn marosimlari xususida mulohazalar	486
<i>Odiljon Xamidov, Normetov Bunyodbek</i>	
AQSH, Singapur va Janubiy Koreya tajribasi negizida O'zbekiston pedagogika otmlarida ta'lim sifatini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish.....	490
<i>Sandiboyeva Durdona Furqat qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy deontologik madaniyatni rivojlantirish	494
<i>Turdiyev Sog'lombek Rahmat o'g'li</i>	
Turli hayotiy qiyin vaziyatlarga uchragan ayollarni qayta ijtimoiylashtirish	499
<i>Muhtidinova Dildora Alisher qizi</i>	
Oliy ta'limda bo'lajak o'qituvchilarning epistemik avtonomiyasi va akademik integritetining o'zaro aloqadorligi	503
<i>Jumayeva Fotima Bekmurodovna</i>	
Oliy ta'limni xalqarolashtirish sharoitida ingliz tili ta'limi sifatini boshqarishning tashkiliy-pedagogik mexanizmlari.....	508
<i>Urazbayeva Dilnoza Ruzimbayevna</i>	
Milliy musiqiy meros asosida o'quvchilarning madaniy ko'nikmalarini rivojlantirishning mazmuni	513
<i>Xudayberdiyeva Mushtariy</i>	
Qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimining o'ziga xos jihatlari	519
<i>Gaynazarova Gulbaxor Abdullayevna, Buriyeva Sobira Xamrayevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning zamonaviy texnologiyalari.....	525
<i>Toshtemirova Maftuna Karimovna</i>	

Sun'iy intellekt va CLIL integratsiyasi asosida nofilologik ta'lim yo'nalishlari talabalarining kasbiy-kommunikativ kompetentligini rivojlantirish metodologiyasi	529
Yuldasheva Dildora Maxmudjanovna	
Migrant va migrant bo'lmagan oilalarda ijtimoiy frustratsiyaning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	535
Komilova Zulfiyaxon Poziljonovna	
Developing Critical Thinking Skills Among University EFL Students Through AI-Assisted Language Learning: A Conceptual Review	538
Malikova Sevinchkhon Abduqahhor kizi	
Sohaviy lug'atlarning lingvistik xususiyatlari va tasnifi.....	545
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Bolalarning ijtimoiy moslashuvini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	549
Zohidova Sanoat Raxmonovna	
Становление парадигмы транслингвизма в теории иноязычного образования: этапы и содержательные сдвиги	555
Давронова Фотима Пирназаровна	
Практики работы с англоязычной цифровой информацией у учащихся старших классов: диагностика исходного состояния	559
Тойирова Райхона Исмаджон кизи	
Kollaborativ ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarini matn tahliliga o'rgatish	563
Aslanova Nozima Xakimovna	
Talabalarda testologik madaniyatni rivojlantirishning zamonaviy shakllari	568
Homidov Husniddin Kupaysinovich	
Xorij tadqiqotlarida addiksiya fenomenining tadqiq etilish vektorlari	574
Qarshibayev Murodil Qarshibay o'g'li	
Ichki ishlar organlari xodimlarining kasbiy faoliyatida emotsional barqarorlikning psixologik xususiyatlari ...	579
Qo'ldosheva Sevinch Sharof qizi	

QAYTA TAYYORLASH VA MALAKA OSHIRISH TIZIMINING O'ZIGA XOS JIHATLARI

Gaynazarova Gulbaxor Abdullayevna
Ilmiy rahbar, p.f.f.d., PhD, dotsent

Buriyeva Sobira Xamrayevna
Puchon universiteti 2-bosqich magistri

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy ta'lim sharoitida pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimining o'ziga xos jihatlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Unda qayta tayyorlash va malaka oshirish tushunchalarining mazmun-mohiyati, maqsadi hamda kutilayotgan natijalari o'zaro farqlangan holda yoritilgan. Shuningdek, mazkur tizimning uzluksizlik, kompetensiyaviy yo'nalganlik, individualizatsiya, amaliy yo'nalganlik, moslashuvchanlik, raqamlashtirish, refleksivlik, diagnostik-monitoring, mentorlik va natijadorlik kabi asosiy xususiyatlari ochib berilgan. Pedagoglarning kasbiy rivojlanishini ta'minlashda diagnostika, individual rivojlanish ehtiyojlarini aniqlash, moslashtirilgan ta'lim mazmunini tanlash, amaliy faoliyat, monitoring, refleksiya va korreksiya jarayonlarining o'zaro uzviyligi asoslangan. Qayta tayyorlash va malaka oshirishni zamonaviy sharoitda pedagogning kasbiy kompetentligini muntazam rivojlantirishga xizmat qiluvchi uzluksiz va boshqariladigan pedagogik tizim sifatida tashkil etish zarurligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: qayta tayyorlash, malaka oshirish, pedagog kadrlar, kasbiy rivojlanish, kasbiy kompetentlik, uzluksiz ta'lim, individualizatsiya, kompetensiyaviy yondashuv, diagnostika, monitoring, refleksiya, mentorlik, raqamlashtirish, individual rivojlanish.

Abstract: This article provides a scientific and theoretical analysis of the specific features of the system of retraining and professional development of teaching staff in the context of modern education. It distinguishes the content, essence, objectives, and expected outcomes of retraining and professional development. In addition, the main characteristics of this system, including continuity, competency-based orientation, individualization, practical orientation, flexibility, digitalization, reflexivity, diagnostic monitoring, mentoring, and effectiveness, are examined. The interrelationship between the diagnosis of teachers' professional competencies, identification of individual professional development needs, selection of adapted educational content, practical activities, monitoring, reflection, and correction is substantiated. The necessity of organizing retraining and professional development under modern conditions as a continuous and manageable pedagogical system aimed at the systematic development of teachers' professional competence is substantiated.

Key words: retraining, professional development, teaching staff, professional growth, professional competence, continuing education, individualization, competency-based approach, diagnostics, monitoring, reflection, mentoring, digitalization, individual professional development.

Аннотация: В статье проведен научно-теоретический анализ особенностей системы переподготовки и повышения квалификации педагогических кадров в условиях современного образования. Раскрыты содержание, сущность, цели и ожидаемые результаты переподготовки и повышения квалификации, а также определены их основные отличия. Особое внимание уделено таким характеристикам данной системы, как непрерывность, компетентностная направленность, индивидуализация, практическая направленность, гибкость, цифровизация, рефлексивность, диагностико-мониторинговый подход, наставничество и результативность. Обоснована взаимосвязь диагностики профессиональных компетенций педагогов, определения индивидуальных потребностей профессионального развития, отбора адаптированного содержания обучения, практической деятельности, мониторинга, рефлексии и коррекции. Сделан вывод о необходимости рассматривать систему переподготовки и повышения квалификации не как краткосрочный образовательный курс, а как непрерывную и управляемую педагогическую систему, направленную на последовательное развитие профессиональной компетентности педагога.

Ключевые слова: переподготовка, повышение квалификации, педагогические кадры, профессиональное развитие, профессиональная компетентность, непрерывное образование, индивидуализация, компетентностный подход, диагностика, мониторинг, рефлексия, наставничество, цифровизация, индивидуальное профессиональное развитие.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida pedagog kadrlarning kasbiy kompetentligini muntazam rivojlantirib borish ta'lim sifatini ta'minlashning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Ta'lim mazmunining yangilanishi, pedagogik faoliyatga raqamli texnologiyalarning jadal kirib kelishi, ta'lim oluvchilarning individual ehtiyojlari hamda ta'lim natijalariga qo'yilayotgan talablarning murakkablashuvi pedagogning bir marta egallagan bilim va ko'nikmalari bilan uzoq muddat faoliyat yuritishi yetarli emasligini ko'rsatmoqda. Shu nuqtayi nazardan, qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimi pedagogning kasbiy rivojlanishini uzluksiz ta'minlovchi institutsional mexanizm sifatida namoyon bo'ladi.

O'zbekiston Respublikasida pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malaka oshirish ta'lim tizimining tarkibiy qismi sifatida huquqiy jihatdan tartibga solingan. Amaldagi me'yoriy hujjatlarda qayta tayyorlash va malaka oshirish mazmun-mohiyati, maqsadi hamda kutilayotgan natijalariga ko'ra farqlanadi. Qayta tayyorlash yangi kasbiy faoliyatni amalga oshirish uchun zarur bilim, ko'nikma va malakalarni egallashga yo'naltirilsa, malaka oshirish mavjud kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni chuqurlashtirish, yangilash hamda pedagogik faoliyatni zamonaviy talablar asosida takomillashtirishga xizmat qiladi.

Shundan kelib chiqib, maqolaning maqsadi qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimining zamonaviy sharoitdagi o'ziga xos jihatlarini aniqlash, ularning o'zaro bog'liqligini ochib berish hamda pedagogning kasbiy rivojlanishini ta'minlovchi asosiy mexanizmlarni tizimlashtirishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Pedagoglarning kasbiy rivojlanishi, uzluksiz ta'lim va malaka oshirish masalalari pedagogika hamda ta'lim nazariyasining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur muammoning nazariy asoslari xorijiy tadqiqotchilarning uzluksiz ta'lim, kattalar ta'limi, tajribaviy o'qitish va pedagogning kasbiy rivojlanishi haqidagi qarashlarida o'z aksini topgan.

Xususan, M.S. Knowles kattalar ta'limining o'ziga xos xususiyatlarini asoslab, katta yoshdagi ta'lim oluvchilarning mavjud tajribasi, ehtiyojlari va mustaqil ta'lim olishga tayyorligi ta'lim jarayonini tashkil etishda muhim omil ekanligini ta'kidlaydi. Mazkur yondashuv qayta tayyorlash va malaka oshirish jarayonida tinglovchining avvalgi kasbiy tajribasini hisobga olish hamda ta'lim mazmunini uning amaliy ehtiyojlariga moslashtirish zarurligini nazariy jihatdan asoslash imkonini beradi ^[1].

D.A. Kolbning tajribaviy ta'lim konsepsiyasida bilimning shakllanishi tajriba, uni kuzatish va tahlil qilish, nazariy umumlashtirish hamda amaliy faoliyatda sinab ko'rishning o'zaro bog'liqligi asosida talqin qilinadi. Ushbu qarashlar pedagoglarning malakasini oshirish jarayonini faqat nazariy bilimlarni o'zlashtirish bilan cheklamasdan, ularni real pedagogik faoliyatda qo'llash, natijalarni tahlil qilish va keyingi faoliyatni takomillashtirish bilan bog'lash zarurligini ko'rsatadi ^[2].

C.R. Rogers ta'lim jarayonida shaxsning faol subyekt sifatidagi roliga alohida e'tibor qaratadi. Uning yondashuvida ta'lim oluvchining mustaqilligi, shaxsiy tajribasi va o'zini rivojlantirish imkoniyatlarini qo'llab-quvvatlovchi ta'lim muhiti muhim o'rin egallaydi. Bu qarashlar pedagoglarning individual kasbiy rivojlanish ehtiyojlarini hisobga olish va malaka oshirish jarayonini shaxsga yo'naltirilgan tarzda tashkil etishning nazariy asoslaridan biri sifatida qaralishi mumkin ^[3].

C. Day pedagoglarning kasbiy rivojlanishini uzluksiz jarayon sifatida talqin qilib, zamonaviy o'qituvchining kasbiy faoliyati davomida o'z bilim va kompetensiyalarini muntazam ravishda yangilab borishi zarurligini asoslaydi. Uning qarashlarida pedagogning kasbiy rivojlanishi tajriba, refleksiya, kasbiy hamkorlik va o'z faoliyatini takomillashtirish bilan chambarchas bog'liq holda ko'riladi. Bu esa malaka oshirishni muayyan muddat bilan chegaralangan kurs emas, balki davomiy kasbiy rivojlanish jarayoni sifatida qarashga asos bo'ladi ^[4].

Mazkur nazariy qarashlar zamonaviy xalqaro yondashuvlarda ham rivojlantirilmoqda. UNESCO materiallarida pedagogning uzluksiz kasbiy rivojlanishi ta'lim mazmunining yangilanishi, raqamli texnologiyalarning rivojlanishi, yangi o'quv dasturlarining joriy etilishi va ta'lim natijalariga qo'yilayotgan talablarning o'zgarishi bilan bog'liq holda tashkil etilishi zarurligi qayd etiladi. Bunda pedagogning nafaqat tayyor bilimlarni o'zlashtirishi, balki o'z kasbiy faoliyatini tahlil qilishi va muntazam takomillashtirib borishi muhim hisoblanadi ^[5].

O'zbekiston sharoitida qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimi tegishli me'yoriy-huquqiy hujjatlar asosida tartibga solinadi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 23-sentyabrdagi 797-son¹ qarori Oliy ta'lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida bo'lsa, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 26-fevraldagi 106-son² qarori kasbiy ta'lim tashkilotlarining boshqaruv hamda pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi masalalarni belgilaydi ^[6; 7].

1 <https://lex.uz/docs/-4526545>

2 <https://lex.uz/docs/-5309472>

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mavjud ilmiy yondashuvlarda kattalar ta'limining xususiyatlari, tajribaviy o'qitish, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, pedagogning uzluksiz kasbiy rivojlanishi va malaka oshirishning institutsional asoslari alohida yo'nalishlar sifatida yetarlicha yoritilgan. Biroq qayta tayyorlash va malaka oshirish jarayonining diagnostika, individual ehtiyojlarni aniqlash, maqsad belgilash, moslashtirilgan mazmunni tanlash, amaliy faoliyat, monitoring, refleksiya va korreksiya bosqichlarini yagona uzluksiz kasbiy rivojlanish sikliga birlashtirish masalasi alohida metodik yondashuvni talab etadi.

Shu nuqtayi nazardan, mazkur tadqiqotda mavjud nazariy qarashlar umumlashtirilib, qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimining o'ziga xos jihatlari yaxlit pedagogik tizim sifatida tahlil qilishga e'tibor qaratildi. Bunda pedagogning individual kasbiy ehtiyojlarini aniqlash, unga mos ta'lim mazmunini belgilash, amaliy faoliyatni tashkil etish, natijalarni monitoring qilish va refleksiv-korreksion mexanizmlar orqali keyingi rivojlanish yo'nalishlarini belgilash o'zaro bog'liq jarayonlar sifatida qaraladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot nazariy-tahliliy xarakterga ega bo'lib, qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimining o'ziga xos jihatlari aniqlashda me'yoriy-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish, ilmiy-pedagogik adabiyotlarni o'rganish, qiyosiy tahlil, tizimlashtirish, umumlashtirish va nazariy modellash usullaridan foydalanildi.

Tadqiqotning metodologik asosini pedagogning uzluksiz kasbiy rivojlanishi, kompetensiyaviy yondashuv, individualizatsiya, amaliy faoliyat va refleksiv rivojlanish tamoyillari tashkil etdi.

Qayta tayyorlash va malaka oshirishning mazmuniy farqlarini aniqlashda ularning maqsadi, mazmuni, kutilayotgan natijalari va kasbiy faoliyat bilan aloqadorligi qiyosiy jihatdan tahlil qilindi.

Shuningdek, tizimning zamonaviy xususiyatlarini aniqlashda O'zbekiston Respublikasining tegishli me'yoriy-huquqiy hujjatlari hamda UNESCO materiallari o'rganildi. Xalqaro tajriba nuqtayi nazaridan pedagogning uzluksiz kasbiy rivojlanishi yangi o'quv dasturlari, raqamli texnologiyalar va ta'limga qo'yilayotgan yangi talablar bilan uyg'un holda tashkil etilishi zarurligi tahlil qilindi.

Tahlil jarayonida qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimining alohida xususiyatlari emas, balki ularning o'zaro bog'langan yaxlit pedagogik tizim sifatidagi namoyon bo'lishiga asosiy e'tibor qaratildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimi pedagogning kasbiy rivojlanishining turli bosqichlarini ta'minlovchi o'zaro bog'liq jarayonlar majmuasidan iborat ekanligini ko'rsatdi.

Birinchidan, mazkur tizimning muhim xususiyati uzluksizlik tamoyiliga asoslanishidir. Pedagogning kasbiy rivojlanishi oliy ta'lim muassasasini tamomlash bilan yakunlanmaydi. Kasbiy faoliyat davomida yangi bilimlarni egallash, mavjud tajribani qayta ko'rib chiqish, yangi pedagogik texnologiyalarni o'zlashtirish, faoliyat natijalarini tahlil qilish va aniqlangan ehtiyojlar asosida keyingi rivojlanish yo'nalishini belgilash uzluksiz jarayonni tashkil etadi.

Ikkinchidan, tizimning kompetensiyaviy yo'nalganligi muhim ahamiyatga ega. Bunda asosiy e'tibor faqat nazariy bilimlarni egallashga emas, balki ularni real pedagogik faoliyatda qo'llay olish qobiliyatini rivojlantirishga qaratiladi. Shu nuqtayi nazardan, malaka oshirish mazmuni bilim, faoliyat va refleksiv komponentlarning o'zaro birligini ta'minlashi lozim.

Uchinchidan, individualizatsiya qayta tayyorlash va malaka oshirishning muhim xususiyati sifatida namoyon bo'ladi. Pedagoglarning ish tajribasi, kasbiy tayyorgarligi, ehtiyojlari, lavozimi, mutaxassisligi va kasbiy rivojlanish darajasi turlicha bo'lganligi sababli barcha tinglovchilar uchun bir xil mazmun va metodlardan foydalanish kutilgan natijani bermasligi mumkin. Shu sababli individual yondashuv asosida avvalo pedagogning mavjud kompetensiyalari va rivojlanish ehtiyojlari aniqlanishi, keyinchalik ushbu ehtiyojlarga mos ta'lim mazmuni, metodlari va topshiriqlari belgilanadi.

To'rtinchidan, tizim amaliyotga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. O'zlashtirilgan bilimlarning real pedagogik faoliyatga tatbiq etilishi kasbiy rivojlanish samaradorligining muhim mezoni hisoblanadi. Shu sababli muammoli pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, amaliy topshiriqlarni bajarish, dars va mashg'ulot loyihalarini ishlab chiqish, pedagogik texnologiyalarni modellash hamda ta'lim natijalarini baholashga qaratilgan topshiriqlardan foydalanish maqsadga muvofiq.

Beshinchidan, zamonaviy qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimining raqamlashtirilishi uning mazmuniy va tashkiliy imkoniyatlarini kengaytiradi. Raqamli texnologiyalar masofaviy, aralash va mustaqil ta'lim shakllarini rivojlantirish, o'quv resurslaridan doimiy foydalanish, individual ta'lim trayektoriyasini shakllantirish va natijalarni elektron monitoring qilish imkonini beradi. Biroq raqamlashtirish faqat texnik vositalardan foydalanish bilan

cheklanmaydi; uning samaradorligi raqamli resurslarning mazmuni, interaktivligi, qayta aloqa mexanizmlari va individual ehtiyojlarga mosligi bilan belgilanadi.

Oltinchidan, mentorlik va kasbiy hamkorlik pedagogning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. Tajriba almashish, hamkasblar bilan muloqot qilish, ilg'or pedagogik tajribani kuzatish va tahlil qilish, seminar, mahorat darsi, pedagogik keys, guruhii loyiha va kasbiy hamjamiyatlar faoliyatida ishtirok etish kasbiy rivojlanish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Yettinchidan, diagnostika va monitoring tizim samaradorligini ta'minlovchi muhim mexanizm hisoblanadi. Malaka oshirishdan oldingi diagnostika pedagogning kasbiy ehtiyojlarini aniqlashga, jarayon davomida monitoring esa o'zlashtirish dinamikasini kuzatishga xizmat qiladi. Yakuniy baholash natijalari esa keyingi individual kasbiy rivojlanish rejasini ishlab chiqish uchun asos bo'lishi mumkin.

Tadqiqot natijasida qayta tayyorlash va malaka oshirish jarayonining quyidagi funksional ketma-ketligi aniqlandi:

- kasbiy ehtiyojni diagnostika qilish, individual rivojlanish maqsadini belgilash, moslashtirilgan mazmunni tanlash, amaliy faoliyat, natijalarni baholash, refleksiya, keyingi rivojlanish ehtiyojini aniqlash.

Mazkur ketma-ketlik qayta tayyorlash va malaka oshirish jarayonini oddiy axborot uzatish jarayonidan pedagogning real kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik tizimga aylantiradi.

Tizimning asosiy xususiyatlari quyidagi o'nta mezon asosida umumlashtirildi:

1. **Uzluksizlik** – kasbiy rivojlanishning muntazam va bosqichma-bosqich tashkil etilishi.
2. **Kompetensiyaviy yo'nalganlik** – bilimlarni amaliy faoliyatda qo'llash qobiliyatini rivojlantirish.
3. **Individualizatsiya** – pedagogning kasbiy tajribasi va ehtiyojlarini hisobga olish.
4. **Amaliy yo'nalganlik** – o'quv mazmunining real kasbiy faoliyat bilan bog'lanishi.
5. **Moslashuvchanlik** – an'anaviy, masofaviy, aralash, mustaqil va muqobil ta'lim shakllaridan foydalanish.
6. **Raqamlashtirish** – elektron resurslar, masofaviy ta'lim va elektron portfoliodan foydalanish.
7. **Refleksivlik** – pedagogning o'z kasbiy faoliyati va rivojlanish natijalarini tahlil qilishi.
8. **Diagnostik-monitoring yondashuvi** – rivojlanish ehtiyojlarini aniqlash va natijalarni muntazam kuzatish.
9. **Mentorlik va hamkorlik** – tajriba almashish va kasbiy hamjamiyatlar orqali rivojlanishni qo'llab-quvvatlash.
10. **Natijadorlik** – qayta tayyorlash yoki malaka oshirish natijasini real kasbiy kompetensiyalardagi o'zgarishlar orqali baholash.

Olingan natijalar qayta tayyorlash va malaka oshirishni faqat muayyan davrda tashkil etiladigan o'quv kursi sifatida talqin qilish yetarli emasligini ko'rsatadi. Zamonaviy yondashuvda kasbiy rivojlanish pedagogning mustaqil ta'lim olishi, kasbiy tajribasini refleksiv tahlil qilishi, metodik izlanish olib borishi, tajriba almashishi, seminar va treninglarda ishtirok etishi hamda raqamli ta'lim resurslaridan foydalanishi bilan uzviy bog'liq.

Shu jihatdan, tizimning samaradorligi uchta o'zaro bog'liq darajada namoyon bo'ladi:

- institutsional daraja, pedagogik daraja va individual daraja. Institutsional darajada me'yoriy-huquqiy va tashkiliy shart-sharoitlar yaratiladi;
- pedagogik darajada ta'lim mazmuni, metodlari, texnologiyalari va baholash mexanizmlari takomillashtiriladi;
- individual darajada esa pedagog o'z kasbiy rivojlanishining faol subyekti sifatida ishtirok etadi.

Ushbu uch darajaning integratsiyasi tizim natijadorligini ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi.

Mazkur yondashuvda elektron portfolio ham kasbiy rivojlanish natijalarini monitoring qilish vositasi sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. U pedagogning o'quv-metodik, ilmiy-tadqiqot va ijodiy faoliyati natijalarini tizimli ravishda aks ettirish imkonini beradi.

Bundan tashqari, qayta tayyorlash va malaka oshirish mazmuni pedagogning real kasbiy vazifalari bilan muvofiqlashtirilishi lozim. Ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda kasbiy standartlar, lavozim kompetensiyalari, pedagogik faoliyatning real talablari, innovatsion o'zgarishlar va tinglovchilarning diagnostik ehtiyojlarini hisobga olish ta'lim natijalarining amaliy samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Shunday qilib, qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimining samaradorligi alohida metod yoki texnologiyaga emas, balki diagnostika, individualizatsiya, amaliy faoliyat, monitoring, refleksiya, korreksiya va kasbiy hamkorlikning o'zaro integratsiyasiga bog'liq.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari asosida qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimining o'ziga xosligi uning mazmunining muntazam yangilanib borishi bilangina emas, balki uzluksiz, kompetensiyaviy, individual, amaliy, refleksiv va raqamli rivojlanish mexanizmlarining integratsiyasi bilan belgilanadi.

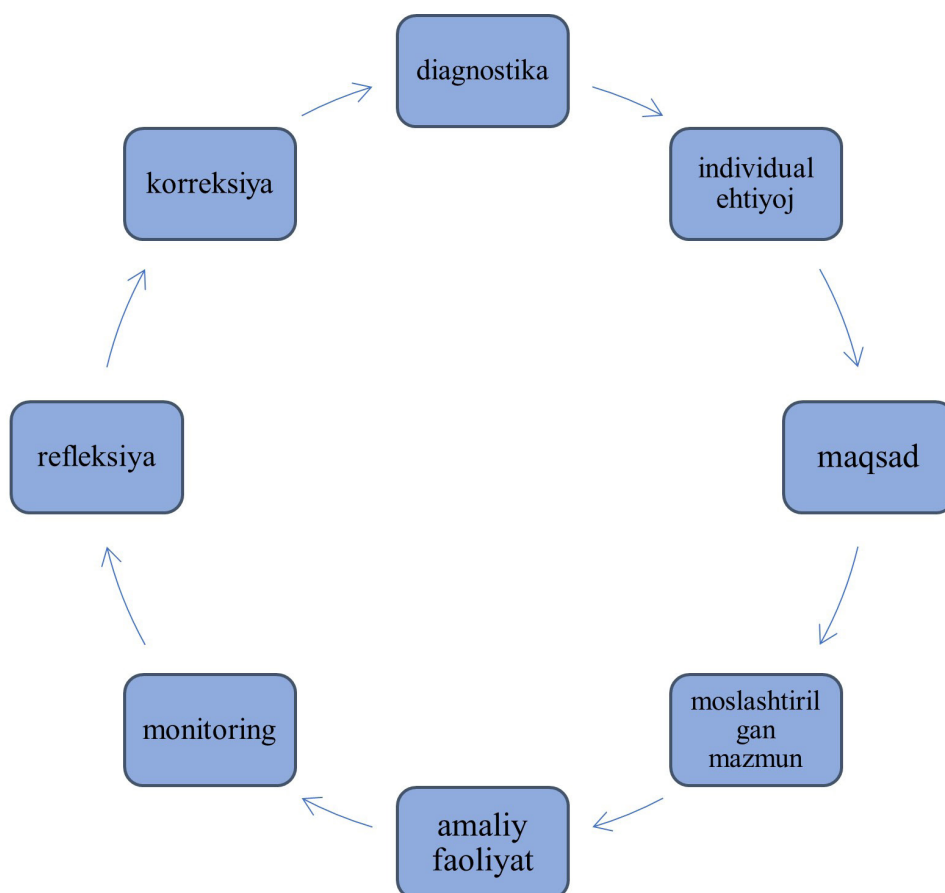
Qayta tayyorlash yangi kasbiy faoliyatni egallash va yangi kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilsa, malaka oshirish mavjud kasbiy kompetensiyalarni yangilash, chuqurlashtirish va rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ularning har ikkisi pedagogning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlovchi yaxlit tizimning o'zaro bog'liq yo'nalishlari sifatida qaralishi lozim.

Zamonaviy sharoitda mazkur tizimning samaradorligini oshirish uchun diagnostikaga asoslangan individual yondashuv, amaliy faoliyat, raqamli ta'lim imkoniyatlari, mentorlik, refleksiv tahlil va muntazam monitoringni yagona pedagogik jarayonga integratsiya qilish zarur. Bunday integratsiya pedagogning kasbiy rivojlanishini bir martalik malaka oshirish tadbiridan uzluksiz, individual ehtiyojlarga moslashtirilgan va boshqariladigan jarayonga aylantirish imkonini beradi.

Shu nuqtayi nazardan, qayta tayyorlash va malaka oshirish jarayonini quyidagi ketma-ketlikda tashkil etish maqsadga muvofiq (qarang: 2.3.1-rasm).

Mazkur ketma-ketlikda dastlab pedagogning mavjud kasbiy holati va rivojlanish ehtiyojlari diagnostika qilinadi, aniqlangan ehtiyojlar asosida individual maqsadlar belgilanadi hamda ularga moslashtirilgan ta'lim mazmuni va amaliy topshiriqlar tanlanadi. Keyingi bosqichlarda pedagogning amaliy faoliyati monitoring qilinib, natijalar refleksiv tahlil qilinadi va aniqlangan kamchiliklar asosida keyingi rivojlanish yo'nalishlari korrektsiyalanadi.

Mazkur jarayonning o'ziga xos jihati shundaki, unda baholash yakuniy bosqich bilan cheklanmay, pedagogning keyingi kasbiy rivojlanish ehtiyojlarini aniqlash uchun ham foydalaniladi. Shu sababli qayta tayyorlash va malaka oshirish jarayoni yopiq rivojlanish sikli sifatida namoyon bo'ladi (1-rasm).

1-rasm: Pedagogning kasbiy rivojlanishini boshqarishning diagnostik-refleksiv sikli

Ushbu sikl pedagogning kasbiy kompetentligini faqat o'quv kursi yakunidagi natijalar asosida emas, balki uning real pedagogik faoliyatidagi o'zgarishlar, amaliy natijalar va refleksiv rivojlanish dinamikasi asosida baholash imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-637-son³, 2020-yil 23-sentabr. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasining "Pedagogning maqomi to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-901-son⁴, 2024-yil 1-fevral. – Toshkent, 2024.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 23-sentabrdagi 797-son⁵ "Oliy ta'lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori. – Toshkent, 2019.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 26-fevraldagi 106-son⁶ "Kasbiy ta'lim tashkilotlarining boshqaruv hamda pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. – Toshkent, 2021.
5. UNESCO. Teachers as Lifelong Learners. – Hamburg: UNESCO Institute for Lifelong Learning, 2025–2026.
6. UNESCO. Strengthening Teacher Education in Uzbekistan: Linking Pre-Service and In-Service Training through Continuous Professional Development. – Paris: UNESCO, 2026.
7. Knowles M.S. The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development. – 6th ed. – Burlington: Elsevier, 2005.
8. Kolb D.A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. – Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1984.
9. Rogers C.R. Freedom to Learn for the 80s. – Columbus, Ohio: Charles E. Merrill Publishing Company, 1983.
10. Day C. Developing Teachers: The Challenges of Lifelong Learning. – London: Falmer Press, 1999.
11. Gaynazarova Gulbahor Abdullayevna. Analysis Of The Results Of Experimental Work On Improvement Of Professional Skills Of Preschool Teachers. //European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. Vol. 7, No. 12, 2019. ISSN 2056-5852. Progressive Academic Publishing, UK. Page 104. www.idpublications.org

3 <https://lex.uz/docs/-5013007>

4 <https://lex.uz/docs/-6786401>

5 <https://lex.uz/docs/-4526545>

6 <https://lex.uz/docs/-5309472>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №9(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.